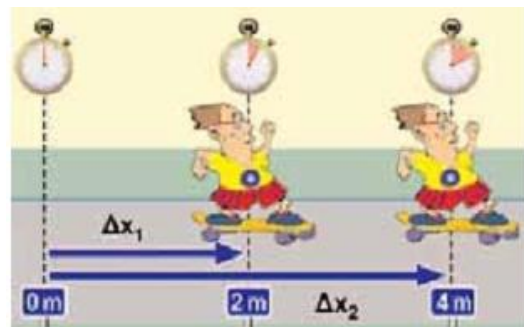

Εξίσωση θέσης-χρόνου στην ευθύγραμμη ομαλή κίνηση

ΓΕΝΙΚΑ

Έστω σώμα, το οποίο κινείται ευθύγραμμα σε άξονα, με σταθερή ταχύτητα u . Αυτή τη ταχύτητα μπορούμε να υπολογίσουμε μέσα από την εξίσωση $u = \Delta x / \Delta t$, όπου Δx κάποια τυχαία μετατόπιση και Δt είναι η χρονική διάρκεια πραγματοποίησης αυτής της μετατόπισης.

Να τονίσουμε ότι : Στην ευθύγραμμη ομαλή κίνηση και **μόνο** σε αυτή, δεν μας ενδιαφέρει ποια μετατόπιση θα μελετηθεί, αφού η ταχύτητα είναι σταθερή και επομένως δεν εξαρτάται από την μετατόπιση που θα επιλέξουμε για τον υπολογισμό της ταχύτητας. (Στο σχήμα κάποιος μπορεί να επιλέξει την Δx_1 , κάποιος άλλος την Δx_2 , ένας τρίτος την μετατόπιση από θέση $+2m$ σε θέση $+4m$, κ.ο.κ.)

Εξίσωση θέσης - χρόνου στην ευθύγραμμη ομαλή κίνηση

$$\text{Ισχύει : } v = \frac{\Delta x}{\Delta t} \rightarrow v = \frac{x_{\text{τελικό}} - x_{\text{αρχικό}}}{t_{\text{τελικό}} - t_{\text{αρχικό}}} \quad (1)$$

Συνήθως $t_{\text{αρχικό}} = 0$, διότι φροντίζουμε το φαινόμενο που μελετάται να ξεκινάει η μελέτη του τη χρονική στιγμή που το χρονόμετρο δείχνει μηδέν. Έτσι απλοποιείται η εξίσωση εργασίας.

Λέμε το $t_{\text{τελικό}} = t$ αφού έτσι αποδίδουμε στο $t_{\text{τελικό}}$ να έχει όποια (-ες) τιμές θελήσουμε κι όχι κάποια ιδιαίτερα καθορισμένη. Με την ίδια λογική $x_{\text{τελικό}} = x$

Επιπλέον στη βιβλιογραφία το $x_{\text{αρχικό}} = x_0$!

Ύστερα από αυτές τις παραδοχές, η εξίσωση (1) γίνεται :

$$v = \frac{x - x_0}{t} \rightarrow x - x_0 = v \cdot t \rightarrow x = x_0 + v \cdot t \quad (2)$$

Η εξίσωση (2) εκφράζει την σχέση θέσης - χρόνου στην ευθύγραμμη ομαλή κίνηση, όταν $t_{\text{αρχικό}} = 0$.

Ποιο είναι το ζητούμενο από σας

Στην ευθύγραμμη ομαλή κίνηση και μόνο σε αυτή, η εξίσωση $v = \Delta x / \Delta t$ γίνεται $x = x_0 + v \cdot t$, όταν $t_{\text{αρχικό}} = 0$.

Σχολιασμός της εξίσωσης θέσης – χρόνου της ε.ο.κ. (ευθύγραμμη ομαλή κίνηση)

$$x = x_0 + v \cdot t$$

► Στην εξίσωση (2) της ευθύγραμμης ομαλής κίνησης μπορεί η αρχική θέση να είναι στην αρχή του άξονα, οπότε $x_0=0$ και η εξίσωση απλοποιείται, έχοντας την απλούστερη μορφή της $x = v \cdot t$ με $v = \text{σταθερή}$ και επομένως x, t είναι ποσά ανάλογα !

Ανάλογα ποσά σημαίνει ότι σε διάγραμμα $x - t$ θα πάρουμε γραμμή πλάγια που να περνά από αρχή αξόνων !

► Επιτρέπεται τα μεγέθη x_0 και v να εμφανίζουν είτε θετικές, είτε αρνητικές τιμές.

Παραδείγματα εξισώσεων θέσης – χρόνου στην ευθύγραμμη ομαλή κίνηση : $x = 3 \cdot t$, $x = -2 \cdot t$, $x = 2 + 3 \cdot t$, $x = 2 - 6 \cdot t$, $x = -5 + 4 \cdot t$, $x = -6 - 2 \cdot t$

ΣΗΜΕΙΩΣΗ : Στα μαθηματικά μάθατε για την εξίσωση $y = a \cdot x + \beta$; Τι τιμές έχουν οι σταθερές a κι β ; Ποιου βαθμού είναι η εξίσωση ; Τι γράφημα προκύπτει σε άξονες $y - x$;

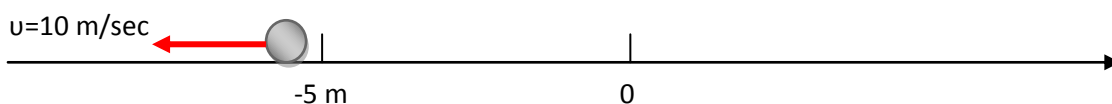
Γραφική παράσταση της $x=x_0+v \cdot t$

Η εν λόγω εξίσωση είναι πρώτου βαθμού και δίνει πάντα πλάγιο ευθύγραμμο τμήμα σε διάγραμμα $x - t$

Ασκήσεις τώρα...

1. Τη στιγμή $t=0$ ένα κινητό είναι στη θέση $x=-5 \text{ m}$ και κινείται προς τις πιο αρνητικές περιοχές (αντίρροπα με τον άξονα), έχοντας ταχύτητα μέτρου 10 m/sec . Ποια η εξίσωση $x-t$;

Απάντηση : Προφανέστατα η γενική εξίσωση $x=x_0+v \cdot t$ γίνεται : $x = -5 - 10 \cdot t$ / S.I.

2. Διαβάστε την εξίσωση κίνησης : $x = -6 + 2 \cdot t$ / S.I.

Απάντηση :

Συγκρίνουμε την δοσμένη με την γενική $x=x_0+v \cdot t$, οπότε : $x_0 = -6 \text{ m}$ (αρχική θέση) και $v=+2 \text{ m/sec}$ δηλαδή ταχύτητα ομόρροπη με τον άξονα .

3. Σώμα κινείται με εξίσωση $x = -8 + 2.t$ / S.I. πότε θα περάσει από την αρχή του άξονα ;

Απάντηση : Πέρασμα από αρχή άξονα σημαίνει $x=0$! Οπότε $0 = -8 + 2.t \rightarrow t = 4$ sec

Ακόμη : Πού θα βρίσκεται όταν $t=10$ sec ; Απαντάμε : $x = -8 + 2 \cdot 10 = +12$ m

4. Σώμα κινείται με εξίσωση $x = 8 - t$ / S.I Πού βρίσκεται όταν $t=12$ sec ;

Απάντηση : Παρατηρήστε ότι εδώ $u = -1$ m/sec... Τώρα, όταν $t=12$ sec η εξίσωση δίνει $x = 8 - 12 = -4$ m

5. Σώμα κινείται με εξίσωση $x = 2 \cdot t^2$ / S.I. Είναι η κίνηση ευθύγραμμη ομαλή ;

Απάντηση : Όχι ! Η εξίσωση είναι δευτέρου βαθμού, οπότε δεν είναι ομαλή. Ευθύγραμμη είναι, διότι υπάρχει άξονας λείει η παρουσία της μεταβλητής x στη δοσμένη εξίσωση.

6. Ας διαβάσουμε ένα διάγραμμα $x-t$ της ευθύγραμμης ομαλής κίνησης.

✓ Χμ! πλάγιο ευθύγραμμο τμήμα που περνά από αρχή αξόνων, οπότε x και t ανάλογα !

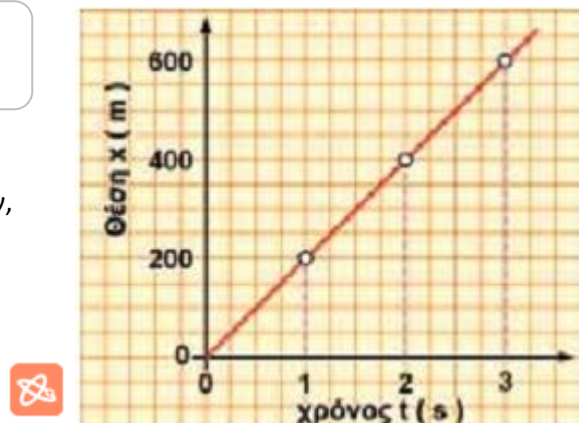
Άρα $x = u \cdot t$ (στο διάγραμμα $x_0=0$ όταν $t=0$. Δείτε το.)

✓ Ποια η θέση όταν $t=1$ sec ; ($x=200$ m)

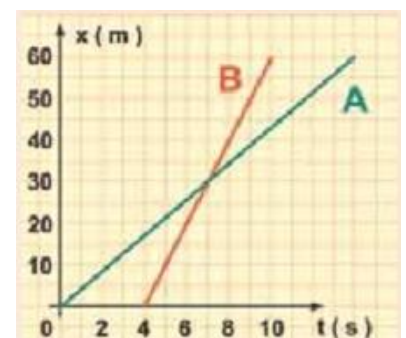
✓ Ποια στιγμή $x=400$ m ; ($t=2$ sec)

✓ Στο χρονικό διάστημα 0 sec έως 2 sec (δηλαδή $\Delta t = 2 - 0 = 2$ sec) ποια η μετατόπιση ; (δείτε ότι πήγε από θέση μηδέν σε θέση 400 m). Εύκολα δηλαδή $\Delta x = 400$ m. Επομένως $u = \Delta x / \Delta t = 400 / 2 = 200$ m/sec . Σφαίρα !

✓ Εργάστηκα στο χρονικό διάστημα 0 sec έως 2 sec και με την αντίστοιχη σε αυτό μετατόπιση, και βρήκα $u=200$ m/sec. Εσείς εργαστείτε σε ένα άλλο (-α) χρονικό διάστημα και βρείτε την ταχύτητα...

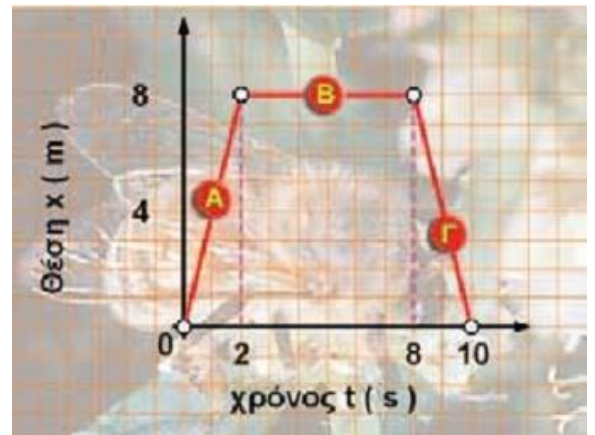

7. Στη διπλανή εικόνα φαίνεται το διάγραμμα θέσης - χρόνου σε έναν ευθύγραμμο αγώνα δρόμου μεταξύ του παιδιού και του σκύλου του. Η Α γραμμή αντιστοιχεί στην κίνηση του παιδιού και η Β του σκύλου. Πόσο ήταν το μήκος της διαδρομής του αγώνα; Για πόσο χρονικό διάστημα το παιδί βρισκόταν μπροστά από το σκύλο του; Σε πόση απόσταση από την αφετηρία και ποια χρονική στιγμή συναντήθηκαν;

8. Το ταξίδι της μέλισσας

Η μέλισσα ξεκινά από την κηρήθρα της κινούμενη με σταθερή ταχύτητα και κατευθύνεται προς το πλησιέστερο άνθος που απέχει 8 m (τμήμα Α). Το ταξίδι της διαρκεί 2 s. Εκεί σταματά για 6 s και συλλέγει το νέκταρ (τμήμα Β). Στη συνέχεια, κινούμενη με ταχύτητα ίδιου μέτρου αλλά αντιθέτου φοράς επιστρέφει στην κηρήθρα (τμήμα Γ).

Εύρεση ταχύτητας στο 0-2 sec

$$u = \Delta x / \Delta t = 8 \text{ m} / 2 \text{ sec} = 4 \text{ m/sec} !$$

Εύρεση ταχύτητας στο 8-10 sec $u = (x_{\text{τελικό}} - x_{\text{αρχικό}}) / (t_{\text{τελικό}} - t_{\text{αρχικό}}) = (0 - 8) / (10 - 8) = -4 \text{ m/sec}$